

Г.С. Мазур, аспірантка
ДВНЗ “Київський національний торговельно-економічний університет”

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКІВСЬКИХ КРИЗ

З огляду на значне почастишання протягом останніх трьох десятиліть криз національних банківських систем і виникнення на сучасному етапі глобальної фінансової кризи, а також враховуючи їх руйнівні наслідки, високої актуальності на сьогодні набуває дослідження індикаторів-провісників банківських криз з метою їх завчасного попередження.

Ряд емпіричних досліджень, переважно Міжнародного валютного фонду та Світового банку, присвячені оцінці згаданих індикаторів. У цілому, можна виділити дві групи моделей, що в них використовуються:

1. Моделі, в яких як пояснюючі змінні банківських криз використовуються мікроекономічні індикатори (показники діяльності банків) з метою прогнозування дефолту окремих установ. Відповідно до результатів дослідження сигналом виникнення у банку проблем та відповідно ймовірності, що він у подальшому збанкрутує, є висока частка проблемних кредитів у структурі сукупних активів і низький коефіцієнт відношення капіталу до сукупних активів. Проблематичність використання даного підходу пов'язана з важкодоступністю/затримкою в отриманні інформації про банки для аутсайдерів чи її непридатністю у зв'язку з незадовільною якістю облікової практики.

2. Моделі, в яких здійснюється оцінка впливу фундаментальних економічних показників на виникнення банківських криз на основі використання вибірки країн, які у певні періоди зазнавали банківських криз. Найчастіше виокремлюються такі групи індикаторів: макроекономічні (темпи зростання ВВП, темпи інфляції, рівень реальних процентних ставок, дефіцит/профіцит бюджету у відсотках до ВВП); фінансового сектора (відношення М2 до золотовалютних резервів, відношення кредитів реального сектора до ВВП, динаміка депозитів), зовнішнього сектора (динаміка експорту, імпорту, золотовалютних резервів, умови торгівлі, реальний обмінний курс).

З метою оцінки прогностичної здатності зазначених індикаторів у працях другої групи використовуються два основні підходи:

- *сигнальний*, що ґрунтується на порівнянні значення показників у передкризовий період зі значеннями некризового періоду. Перевищення змінною визначеної граничної величини є сигналом кризи. Основним недоліком підходу є неможливість агрегування інформації за всіма індикаторами та невраховування потенційно важливої інформації у зв'язку з використанням граничних значень. Згідно з результатами застосування підходу кризам передують рецесія внаслідок погіршення умов торгівлі й падіння експорту, крах фондового ринку, фінансова лібералізація у поєднанні з кредитним бумом і зростанням реальних процентних ставок;

- *регресійне економетричне моделювання*, що відображає залежність ймовірності банківської кризи від ряду “залежних” змінних. Таким чином, результатом застосування моделі є агрегована оцінка ймовірності кризи, що дозволяє краще, порівняно з сигнальним підходом, використати інформацію про залежні змінні. Відповідно до результатів досліджень основними індикаторами наближення банківської кризи було визначено: зменшення темпів зростання ВВП, високий рівень інфляції та реальних відсоткових ставок, зниження обсягу депозитів, зростання темпів кредитування, волатильність темпів зростання імпорту та експорту.

Разом з тим вказані вище підходи до ідентифікації банківських криз з метою їх попередження мають ряд суттєвих недоліків та обмежень, основними з яких є: використання вибірок ретроспективних даних, внаслідок чого ефективність отриманих результатів поза вибіркою важко визначити; невключення до вибірок країн з перехідною економікою з огляду на притаманну їм специфіку; відсутність системних досліджень, які б одночасно враховували індикатори-провісники банківських криз як на мікро-, так і макрорівні.